

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 47 (1510) 25 ЛІСТАПАДА 2020 г.

100-годдзе Андрэя Макаёнка

12 лістапада спаўнілася 100 гадоў з дня нараджэння беларускага драматурга, сцэнарыста, перакладчыка, грамадскага дзеяча Андрэя Макаёнка.

Нарадзіўся Андрэй Ягоравіч у в. Борхай Рагачоўскага раёна. Скончыў Журавіцкую сярэднюю школу. Удзельнічаў у Вялікай Айчыннай вайне, быў цяжка паранены.

Пачаў друкаўца з 1946 года. Аўтар аднаактовых п'ес "Перад сустэрчай" (1950), "Жыццё патрабуе" (1950), "Аксеніна цялушка" (1951), "Крымінальная справа" (1951), "Першое пытанне" (1952). Напісаў шмат сатырычных камедый. Сярод іх - "Выбачайце, калі ласка", якая ўбачыла свет у 1953 годзе і мела неверагодны поспех. Пасля троху Макаёнак пакінуў журналістыку і цалкам прысвяціў сябе літаратурнай дзеянасці. Толькі ў 1966-1978 гадах ён згадзіўся на пасаду галоўнага рэдактара часопіса "Нёман", таму што яна дазваляла спрыяць папулярызацыі сучаснай беларускай літаратуры.

У розныя гады драматургам былі напісаны сатырычныя камедыі "Каб людзі не журыліся" (1957), "Ляўоніха на арбіце" (1961), "Таблетку пад язык" (1972), "Святая прастата" (1974), сэнтыментальны фельетон "Верачка", трагікамедыя "Зашуканы апостал" (1969), "Трыбунал" (1970), "Пагарэльцы" (1980), "Дыхайце эканомна" (1982). Вышылі зборнік п'ес "Перад сустэрчай. Жыццё патрабуе" (1951), "Камеды" (1961), "П'есы" (1974), "Кінасцэнарыі" (1989) і інш. Андрэй Макаёнак - аўтар кінааповесці "Твой хлеб" (1956), кінасцэнарыяў мастацкіх фільмаў "Шчасце трэба берагчы" (па матывах аповесці А. Кулакоўскага "Нявестка", 1958), "Рагаты бастыён" (па п'есе "Ляўоніха на арбіце",

Марка з купонам

1964), "Пасля кірмашу" (па матывах п'есы Янкі Купалы "Паўлінка", 1972), дакументальных фільмаў "У адзінай сям'і" (1957), "Кандрат Крапіва" (1961).

А. Я. Макаёнак узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, "Знак Пашаны", Каstryчніцкай Рэвалюцыі і шматлікімі медалямі, а таксама званнем "Народны пісьменнік БССР". Макаёнак з'яўляецца лаўрэатам Літаратурнай прэміі імя Янкі Купалы і Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа.

Беларускае грамадства, занятае больш пільнімі справамі, фактычна замаўчала 100-годдзе пісьменніка, адзінкамі некаторыя СМИ. Але вось Белпошта выпусліла марку і канверт першага дня. Дызайн маркі распрацава-

Геніяльны рамантык беларускай

літаратуры XX стагоддзя

90 гадоў з дня нараджэння Уладзіміра Караткевіча

Селёта ў краіне творчымі конкурсамі і мастацкімі выставамі шырокая адзначаеца 90-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Караткевіча.

Беларускі паэт, празаік, драматург, публіцыст, перакладчык, сцэнарыст, класік беларускай літаратуры Уладзімір Сямёновіч Караткевіч нарадзіўся 26 лістапада 1930 года ў Орши.

Ён з'яўляецца адной з найбольш вядомых постаянцаў у беларускай літаратуре другога паловы XX стагоддзя. "Асаблівая заслуга Уладзіміра Караткевіча - у распрацоўцы гісторычнай тэматыкі. Ён узняў шырокія пласці нацыянальнай гісторыі, перадаў дух мінульх эпох, стварыў адметныя характарты, раскрыў багатыя духоўныя свет сваіх герояў і звязаў іх асабісты лёс з лёсам народным. Для Беларусі ён выканаў ту юную гісторычную місію, што Вальтер Скоту ў Англіі, Генрыху Сянкевічу ў Польшчы, Алоісіу Трасеку ў Чехіі", - адзначыў даследчык творчай спадчыны пісьменніка, літаратуразнавец Анатоль Верабей.

Творчасць Уладзіміра Караткевіча вызначаеца рамантычнай скіраванасцю, высокай мастацкай культурой, патрыятычным пафасам і гуманістычным гучаннем. Пісьменнік істотна ўзбагаціў беларускую літаратуру ў тэматычных і жанравых адносінах, напоіўшы яе інтэлектуальным і філософскім зместам.

Найбольш вядомыя такія творы аўтара, як аповесці "Дзікае паляванне караля Стаха", "Сівая легенда", раманы "Каласы пад сярпом тваім", "Хрыстос прызыямліўся ў Гародні", "Чорны замак Альшанскі", нарыс "Зямля пад белымі крыламі".

Продкі Караткевіча былі шляхецкага саслоўя і паходзілі з беларускага Падняпроўя, з Рагачова, Меціслава, Магілёва і іншых гародоў. Адзін з сяякоў пісьменніка па матывай лініі, паводле сяяменай легенды - Тамаш Грынкевіч, браў удзел у паўстанні 1863-1864 гадоў. Паўстанцы пад яго камандаваннем былі разбиты, а яго самога расстралілі ў Рагачове. Гэту гісторыю Караткевіч апісаў у эпілогу рускамоўнай аповесці "Предисторыя" (бел.: "Перадгісторыя"), і ў пралогу рамана "Нельга забыць" ("Леаніды не вернуцца да Зямлі").

Уладзімір Караткевіч нарадзіўся ў сям'і інтэлігентаў. Бацька - Сямён Цімафеевіч (1887-1959), паходзіў са старадаўнінай, але збяднелага шляхецкага роду, якому раней належаў засценак Караткевічы. Сямён Цімафеевіч закончыў гарадское вучылішча ў Орши, яшчэ падліткам сам зарабляў сабе на жыцці, працаўшы ў казначэйстве, служыў у царскай арміі пісарам, пасля працаўшы інспектарам па бюджэце ў Аршанскім раённым фінансавым аддзеле. Маці - Надзея Васільеўна (1893-1977), якая паходзіла з роду Грынкевічаў, пасля заканчэння Марыінскай гімназіі ў Магілёве некаторы час працаўшы настаўніцай у сельскай школе пад Рагачовам, пасля выхаду замуж занялася хатнім гаспадаркам. Маці добра ведала сусветную літаратуру, бацька цудоўна спявалі. Аднойчы, адказваючы на пытанне анкеты, пісьменнік адзначыў, што яго сваякі былі людзі спявучыя, вельмі музыкальныя, многія - з добрымі галасамі, з апавядальным талентам. У сям'і Караткевічоў было троє дзяцей - Уладзімір, яго старэйшы брат

Валерый (1918 - загінуў у 1941 годзе), старэйшая сястра Наталля (у шлюбе - Кучкоўская; 1922-2003)

У дзіцячыя гады сваяккае асяроддзе шмат у чым уздзейнічала на Уладзіміра. Вялікі ўплыв аказаў дзед па лініі маці Васіль Юльянавіч Грынкевіч (1861-1945), чалавек з багатым жыццём вольнікам, у свой час даслужыўся да губернскага казначэя. Васіль Грынкевіч быў даслідніком апавядальнікам, ад якога ўнук пачаў шмат казак і народных паданняў, пераняў любоў да прыроды.

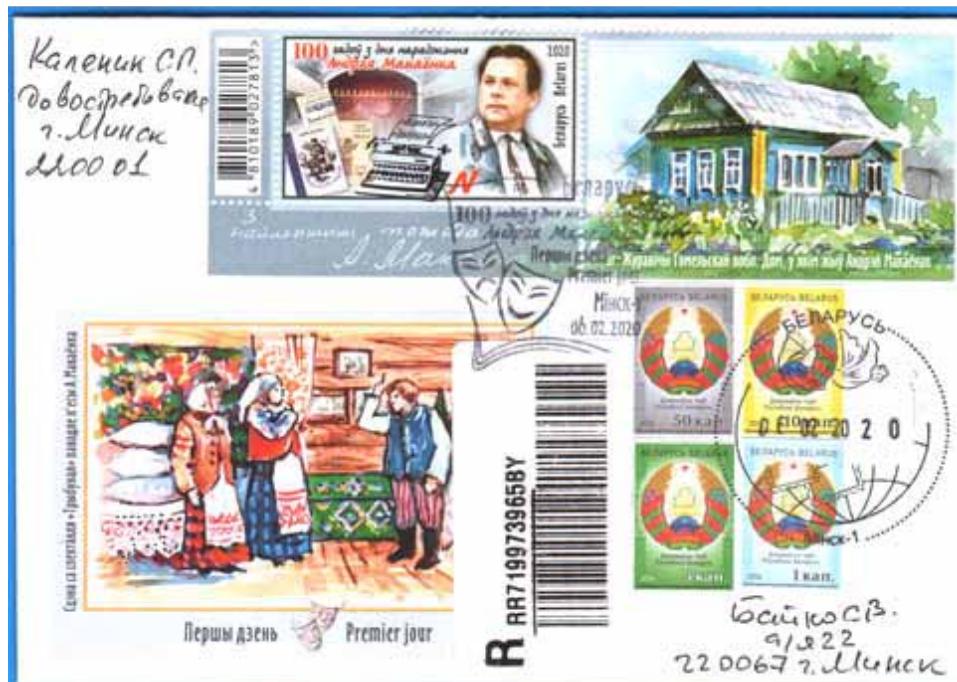
Пазней дзед стане прататыпам Данілы Загорскага-Вежы ў рамане "Каласы пад сярпом тваім". Ад свайго дзеда Уладзімір пачаў легенду "Маці Ветру" пра падзеі Крычаўскага паўстання 1743-1744 гадоў. Многія расповеды дзеда сталі крыніцай для будучых твораў Уладзіміра.

Уладзімір навучыўся чытаць вельмі рана, у трох з паловай гады. У дзіцяцінстве не толькі любіў слухаць казкі і розныя гісторыі, якія яму чыталі старэйшыя, але імкнуўся дадумаць развіццёю сюжэтаў. З самага ранняга дзіцяцінства цікавіўся гісторыяй, асабліва гісторыяй Беларусі. У дзіцячыя гады разнастайнасць яго талентаў выявілася і ў схільнасці да малявання, якая захавалася на ўсё жыццё. Таксама ён меў абсалютны слых, некаторы час займаўся ў музычнай школе. Моцна любіў прыроду; у дзіцяцінстве адной з гаёў любімых кніг была кніга Альфрэда Брэма "Жыццё патрабуе".

У дому Караткевічоў было шмат кніг - і дзядулі, і кнігі бацькоў, і яго. У шэсць гадоў ім былі напісаныя першыя вершы. Трохі пазней паспрабаваў пісаць апавяданні, якія сам жа і ілюстраваў. Яшчэ ў даваенных гады ён адправіў ліст Карнею Чукоўскуму, на які атрымаў адказ.

Малады Караткевіч таксама цікавіўся тэатрам, разумеў мову ідыш, пра што сведчаць успаміны яго старэйшай сястры Наталі Кучкоўской: "Зрэдку ў наш горад прыязджала ў яўрэйскі тэатр. Паколькі яўрэйская мова гучала на аршанскіх вуліцах штодня, мы без перакладчыка спакойна глядзелі ўесь рэпертуар, які складаўся паводле вядомых твораў Шолам-Алейхема: "Блукаючыя зоркі", "Тэўе-малочнік", "Хлопчык Мотл", - і атрымоўвалі вялікую асалоду".

(Заканчэнне на стр. 2.)

Канверт першага дня

Лаена Мядзведзь. Мастак - Таццяна Дольская. У аддзяленні паштовай сувязі № 1 г. Менска (магазін "Філатэлія") прайшло специальненне штемпелем "Першы дзень" з фіксаванай датай на канверце "Першы дзень". Мастак канверта "Першы дзень" Т. Дольская, дызайн канверта і штэмпеля А. Мядзведзь.

Наші кар.

Геніяльны рамантык беларускай літаратуры XX стагоддзя

(Заканчэнне. Пачатак на ст. 1.)

У 1938 годзе Уладзімір пайшоў у школу ў Оршу. Да пачатку вайны ён паспей скончыць 3 класы. У час вайны Уладзімір знаходзіўся ў эвакуацыі ў Рязанская, а потым - у Пермской вобласці. Летам 1944 года пасля вызвалення савецкімі войскамі Кіева Уладзімір Карапткевіч разам з маці на некаторы час пераехаў ў гэты горад да сваякоў. Восеню 1944 года сям'я вярнулася ў Оршу.

У другой палове 1940-х гадоў Уладзімір працягваў навучанне ў школе. Яго школьні сябар, Леанід Крыгман, успамінаў, што Уладзімір у свае 14 гадоў валодаў энцыклапедычнымі ведамі па літаратуре і гісторыі.

У час вучобы ў старэйшых класах сярэдняй школы Уладзімір Карапткевіч аддаваў даніну літаратурнай творчасці - пісаў навесці, апавяданні, літаратуразнаўчыя артыкулы. У паслявенных гады Уладзімір, аршанскі школьнік, змясціў на станаках рукапіснага часопіса "Званочак" некалькі сваіх вершаў, а таксама першую сваю прыгодніцкую аповесць "Загадка Неферці". Акрамя таго, ім быў напісаны шэраг апавяданняў і артыкулаў. Яшчэ ў восьмым класе ён ужо амаль цалкам напісаў першы варыянт п'есы "Млын на Сініх Вірах".

У 1949 годзе Уладзімір Карапткевіч скончыў сярэднюю школу і паступіў на рускае аддзяленне філалагічнага факультета Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітета ім. Тараса Шаўчэнкі, які скончыў у 1954 годзе. Пазней у ім жа скончыў аспірантуру. За гады вучобы ён выявіў сябе адным з найбольш здольных студэнтаў, шмат чытаў - у кола яго чытак з зацікавленнем у вухадзілі творы класікаў сусветнай літаратуры, украінскіх, расійскіх, польскіх, беларускіх аўтараў. Цікавіўся ён не толькі літаратурай, але і гісторыяй, у першую чаргу - Беларусі. Пазнаёміўся са шматлікімі выданнямі, прысвечанымі нацыянальна-вызвольнаму паўстанню 1863-1864 гадоў.

У Кіеве Уладзімір Карапткевіч працягваў складаць верши на беларускай і рускай мовах, спрабаваў пісаць іх па-украінску і па-польску. У яго студэнціх рэфератах былі грунтуюна распрацаваны некалькі літаратуразнаўчых тэм: творчасць Пушкіна, Багдановіча і іншых.

У гэты час ён задумай вялікі гісторычны твор, дзе планаваў падаць усе акалічнасці паўстання 1863-1864 гадоў. Улетку 1950 года ў Оршу, пасля першага курса філалагічнага факультета, Карапткевічам быў створаны першы варыянт знакамітай аповесці "Дзікае паляванне караля Стаха".

На радзіме ў аршанскай раённай газете "Ленінскі прызы" у 1951 годзе былі надрукаваныя два верши Уладзіміра Карапткевіча: "Тут будзе канал" і "Якубу Коласу". Летам 1952 года пад уражаннем паездкі ў Вязынку - родныя мясціны Янкі Купалы - быў напісаны нарыс "Вязынка", які разам з суправаджальнымі пісьмом Карапткевіч даслаў жонцы Янкі Купалы Уладзіславе Луцэвіч. У гэты ж час ён напіраваў шэраг сваіх ранніх твораў (казкі, верши, апавяданні) для ацэнкі Якубу Коласу.

Адзін з аднакурснікаў і сяброву Карапткевіча, Фларыян Найважны, казаў, што Уладзімір быў душой кампаніі, і што студэнты ставіліся з павагай да яго мужнасці і прынцыпавасці. Пра свае студэнцкія гады і

пра Украіну, якую Карапткевіч вельмі любіў, ён напісаў у аповесці "У снягах драмея вясна" (1957), у эсэ "Абрана" (1982), а таксама ў эсэ пра Шаўчэнку "І будуць людзі на зямлі" (1964), пра Лесю Украінку "Saxifraga" (1971), у нарысе пра Кіеў "Мой се градок!" (1982).

У 1954 годзе Уладзімір Карапткевіч скончыў універсітэт. Яго дипломная праца на тэму "Казка. Легенда. Паданне" выклікала неадназначную рэакцыю, і толькі дзякуючы намаганням акадэміка А. Бялецкага і выкладчыка А. Назароўскага, ён атрымаў вышэйшую адзнаку. Увесну 1955 года ён здаў экзамены кандыдацкага мінімуму і прыступіў да напісання дысертациі пра паўстанне 1863 года, але так яе і не скончыў. У той жа час прыйшла і ідэя пра напісанне рамана на гэтую ж тэму.

Яшчэ ў пачатку творчага шляху У. Карапткевіч звярнуўся да беларускай гісторыі і фальклору, пра што сведчаў яго творы "Казкі і легенды маёй Радзімы", "Лебядзіны скіт", казка "Вужына карадзева". Фантазія пісьменніка раскрываеца ў казцы "Надзвычайная котка", якую ён пазней дапрацаваў і назваў "Чортай скарб".

У другой палове 1950-х гадоў ён выноўшваў ідэю стварэння нацыянальнай эпапе - планаваў напісаць каля 100 тамоў, у якіх павінны былі быць "Казкі і літаратура для дзяцей у стылі Ганса Крысціана Андерсена" і "Запісы фальклору".

Пасля заканчэння ўніверсітета, у 1954-1956 гадах Уладзімір Карапткевіч працаў настаўнікам рускай мовы і літаратуры ў сельскай школе, у вёсцы Лісавычы ў Кіеўскай вобласці Украіны. У 1956-1958 гадах ён быў настаўнікам у Оршу. Пазней - вучыўся на Вышэйшых літаратурных курсах (1958-1960), сцэнарных курсах (1962), у Інстытуце кінематографіі ў Маскве (цяпер Усерасійскі дзяржаўны інстытут кінематографіі імя С. А. Герасімава) і стаў прафесійным пісьменнікам.

У 1950-60-ыя гады Уладзімір Карапткевіч стаў вядомы як аўтар пазытычных зборнікаў "Матчына душа" (1958), "Вячэрнія ветразі" (1960), "Мая Іліяды" (1969).

Ён плённа выкарыстоўваў у сваёй творчасці здабыткі сусветнай культуры і адначасова быў глыбока нацыянальным творцам, выказаўчы адмысловую прыхильнасць да фальклору і гісторычных сюжэтаў.

Тэма абдукцыі беларускага народа ў 1880-х гадах была раскрыта Карапткевічам у аповесці "Knіганошы" (1962), у якім паказаны бессмэртны дух народа, імкненне простага люду да прауды і асветы. Таксама яго праце ўласцівая рамантычная пастыка. Радасцю жыцця напоўнена апавяданне "Дрэва вечнасці", асабліва месцы, прысвечаныя Палессю і палешукам. У апавяданні пісьменнік выказаў зачараванне палескімі краявідамі і веліччу палескіх песень. Вобразы прыроды былі раскрытыя ім у рамане "Каласы пад сярпом тваім", у аповесці "Чазенія", нарысах "Званы ў прадоннях азёр", "Абдуванчык на кромцы вады". Як пісьменнік-анімаліст ён паказаў сябе ў апавяданні "Былі ў мяне мядзведзі".

У пачатку 1963 года Уладзімір Карапткевіч атрымаў у Менску аднапакаўную кватэру па адрасе вул. Чарнышэўскага, д. 7, кв. 57. Праз некаторы час з Оршу ў Менск да яго пераехала маці. Увесну 1967 года яны ўдахі атрымалі кватэру на вул. Веры

Харужай, д. 48, кв. 26. У тым жа 1967 годзе, увесень, у часе чытальнай канферэнцыі па рамане "Каласы пад сярпом тваім" у Берасці, Уладзімір пазнаёміўся з выкладчыцай Берасцейскага педагогічнага інстытута Валянцінай Нікіцінай (у дзявоцтве - Ватковіч, 1934-1983 гг.), з якой 19 лютага 1971 года ён ажаніўся. Вясной 1973 года сужанцы пераехалі ў трохпакаўную кватэру на вуліцы Карла Маркса, 36, дзе далей і жылі разам з маці Уладзіміра Карапткевіча.

Уладзімір Карапткевіч прысвяціў жонцы Валянціні Браніславаўне верш "Таўры" і раман "Чорны замак Альшанскі" (1979). Яна стала высокакваліфікованым гісторыкам, працаўала ў Інстытуце мастацтваў, этнографіі і фальклору АН БССР, узнагароджана Дзяржаўнай прэміяй БССР.

Уладзімір Карапткевіч прафесійна вывучаў гісторыю паўстання 1863-1864 гадоў. Гэта послужыла асновай для апавядання "Палашук", "Сіняя-сіняя", рамана "Каласы пад сярпом тваім" (1965), драмы "Кастусь Каліноўскі" (1965) і іншых пастычных твораў і публістычных артыкулаў.

У гісторыка-дэтэктыўнай аповесці "Дзікае паляванне караля Стаха" пісьменнік адлюстраваў падзеі 1880-х гадоў у адным з глухіх куткоў Беларусі. У гэтай аповесці аўтар імкнуўся паказаць грамадства таго часу, з яго нацыянальнымі, культурнымі і гісторычнымі асаблівасцямі, з яго патрыятычнымі ідэямі. Прывёмы дэтэктыўнага жанру былі выкарыстаны ім у напісаным пазней сацыяльна-психалагічным і філософскім рамане "Чорны замак Альшанскі" (1979). У рамантычнай аповесці "Сівая легенда" (1960) праз карціны сялянскага паўстання на Магілёўшчыне ў першай палове XVII стагоддзя аўтар асэнсоўваў лёс Айчыны.

Адным з найбольш значных для беларускай літаратуры твораў стаў раман "Хрыстос прыязмліўся ў Гародні", сюжэт якога заснаваны на эральных падзеях.. Штуршком для напісання паслужыў запіс з "Хронікі..." Матея Стрыйкоўскага пра тое, што ў XVI ст., напачатку княжання Жыгімонта I, з'явіўся чалавек, які называў сябе Хрыстом. Раман уяўляе сабой прытчу, філософская раздумы пра пакліканне чалавека.

У другай палове Карапткевіч напісаў раман "Хрыстос прыязмліўся ў Гародні", сюжэт якога заснаваны на эральных падзеях.. Штуршком для напісання паслужыў запіс з "Хронікі..." Матея Стрыйкоўскага пра тое, што ў XVI ст., напачатку княжання Жыгімонта I, з'явіўся чалавек, які называў сябе Хрыстом. Раман уяўляе сабой прытчу, філософская раздумы пра пакліканне чалавека.

У пачатку 1963 года Уладзімір Карапткевіч пачаў працаў на Беларускім тэлебачанні, дзе ён вёў праграму "Спадчына", прысвечаную гісторыі і культуры беларускай зямлі.

Пісьменнік любіў шмат падарожнікаў - з сябрамі і жонкай, у складзе здымачных груп і навуковых экспедыцый ён наведаў шмат мясцін у Беларусі, таксама наведаў іншыя краіны: двойчы быў у Польшчы (1971, 1977), тройчы ў Чэхаславакіі (1973, 1975, 1979).

У 1972 годзе У. Карапткевіч напісаў аповесць "Лісце каштанаў", якая стала адным з самых аўтабіографічных з яго твораў. Аповесць уяўляе сабой хвалюючыя і сумныя ўспаміны пра некалькі месцаў, праведзеных ім у вызваленім ад нацыстў Кіеве, раздумы пра лёс пакалення, чыё дзяцінства і юнацтва прыйшло на час вайны.

Па-мастацку прыгожа і нат-

хнёна распавеў Карапткевіч пра Беларусь, яе культуру, мову, літаратуру, фальклор і прыроду ў нарысе "Зямля пад белымі крыламі". У гэтым нарысе ён ахапіў беларускую гісторыю ад старожытнасці да 1970-х гадоў.

У Карапткевіч таксама стварыў шэраг п'ес, эсэ, артыкулай, кінасцэнтраў. Трагедыя і веліч нацыянальной гісторыі былі ім асэнсаваны ў п'есах "Кастусь Каліноўскі" (1963), "Званы Віцебска" (1974), "Кальска чатырох чараўніц" (1982), "Маці ветру" (1985).

Уладзімір Карапткевічам пісцірам Карапткевічам былі перакладзены на беларускую мову творы Гая Валерыя Катула, Джорджа Байрана, Адама Міцкевіча, Івана Франко, Махтумкулі, Мустая Карыма, Элеаноры Гашпаравай.

Апошнія дні лютага 1983 года былі вельмі трагічнымі для пісьменніка - у адзін дзень, 28 лютага, памерлі яго жонка і родная цётка па матчынай лініі - Яўгенія Васілеўна, у якой ён жыў у вызваленім у 1944 годзе Кіеве. Паводле слоў пісьменніка, ён у тых дні "адчуваў сябе на мяжы нярвовага надлому". У шлюбе з Валянцінай Браніславаўнай ён пражыў 12 гадоў, але дзяцей у іх не было.

У пачатку чэрвеня 1983 года Карапткевіч пачаў ў Оршу, у бацькоўскім дому да пляменніцы і вярнуўся ў Менск у пачатку снежня. У пачатку лютага 1984 года ім быў напісаны некалькі вершаў, аднак у канцы лютага Уладзімір Карапткевіч мецна захварэў і калія месяца праляжалі ў рэанімацыі.

Вясной ён пачаў адчуваць сябе лепш. І незадоўга да смерці пісьменнік наведаў дарагія яму мясціны. Ён з'ездзіў у Рагачоў, у Кіев на юбілейную сутэрнчу выпускніку ўніверсітета Кіеўскага. 12 ліпеня 1984 года з сябрамі, фотакарэспандэнтам Валянцінам Ждановічам і мастаком Пятром Драчовым, ён адправіўся ў паход па Прыпяці, дзе яму стала дрэнна, і ён 20 ліпеня вярнуўся ў Менск.

Памёр Уладзімір Карапткевіч 25 ліпеня 1984 года і быў пахаваны на Усходніх могілках у Менску.

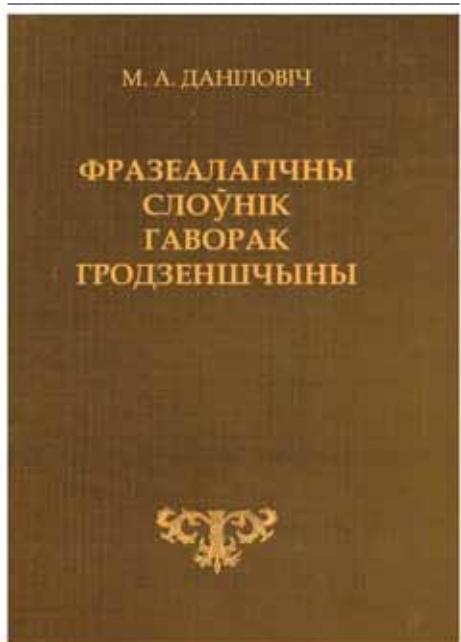
Усе жыццё Уладзімір Карапткевіч пісціраў пра гісторыю беларускага народа, пра яго мастацтва, культуру, духоўнае жыццё. Ён выступаў у абароне беларускай мовы і культуры, помніку архітэктуры і прыроды, і аказаў вялікі ўплыў на грамадскае, эстэтычнае і духоўнае жыццё народа.

Літаратуразнаўцэ Анатоль Верабей называў У. Карапткевіча гонарам і

ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ ПРАЦА ПА ФРАЗЕАЛОГІ

Даніловіч, М. А. Фразеалагічны слоўнік гаворак Гродзеншчыны / М. А. Даніловіч. - Гродна : ГрДУ, 2020. - 607 с.

У выдавецтве Гарадзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы апублікавана фундаментальная праца доктара філалагічных навук прафесара Даніловіча Мікалая Аляксандравіча "Фразеалагічны слоўнік гаворак Гродзеншчыны". Як адзначаеца ў прадмове, праца над слоўнікам вялася на працягу сарака апошніх гадоў. У слоўнік уключана каля вясім тысяч фразеалагізмаў беларускай дыялектнай мовы, записаных у другой палове ХХ - пачатку ХХІ стагоддзя ў розных раёнах Гарадзенскай вобласці, а таксама ў некаторых памежных раёнах іншых абласцей (Брэсцкай, Мінскай, Віцебскай). Асновай, пераважнай часткай слоўніка выступаюць фразеалагізмы, сабраныя непасрэдна аўтарам з жывога маўлення жыхароў шматлікіх рэгіёнаў. М. А. Даніловіч адзначае, што ў працысе збріння фразеалагізмаў "за сорак гадоў збіральніцкай працы давялося сустрэцца і пагутарыць з сотнямі людзей рознага ўзросту. Найлепшыя вынікі давалі гутаркі з людзьмі пажыслымі - бабулямі і дзядулямі, якія з малаком маці ўвабралі родную гаворку і пранеслі яе ў чыстым выглядзе на працягу ўсяго жыцця" (с. 3). Выкарыстаныя таксама фразеалагізмы з Гарадзеншчыны, апублікаваныя ў розных дыялекталагічных крыніцах іншымі аўтарамі. Тып слоўніка - тлумачальны, недыферэнцыйны, зводны. Даецца семантычная, граматычная, стылістычна, а часам і этымалагічна характеристыстика фразеалагізмаў. Ужыванне фразеалагізмаў паказваеца на багатым ілюстрацыйным матэрываля з жывога народнага маўлення. Слоўнік пабудаваны паводле новых, упершыню распрацаваных аўтарам прынцыпаў складання, скіраваных на тое, каб ён быў не толькі цікавым для чытання, але і зручным для карыстання даведнікам, у якім фразеалагізм можна адшукаць хутка, у адным вызначаным месцы без адсылак. Слоўнік М. А. Даніловіча, які адностроўвае афарыстычную мову Гарадзеншчыны пераважна другой паловы ХХ ст., - важкі ўклад у беларускую лінгвістыку. Ён можа стаць прыкладам і ўзорам складання такога тыпу слоўнікаў гаворак іншых абласцей Беларусі і зводнага фразеалагічнага слоўніка беларускай мовы. Ён цікавы не толькі для навукоўцаў-філолагаў, але і для настаўнікаў, гісторыкаў, этнографаў, пісьменнікаў, журналістаў, усіх, каму дорага беларуское слова.

Ірина Яўгенідз,
біблітэкар 2 катэгорыі аддзела
бібліятэчных інфармацыйных
тэхналогій навуковай бібліятэкі
ГрДУ імя Янкі Купалы.

Беларускамоўны лекар не спыніцца ў працы на карысць добра, праўды і справядлівасці

Беларускі дзіцячы рэаніматолог-анестэзіялаг, які вядомы сваёй грамадзянскай пазіцыяй, Андрэй Мікалаевіч Вітушка знаходзіўся ў жніўні ў ІЧУ на Акрэсціне. Ён прышоў у міліцию разам з жонкай, каб вызваліць сваёго непаўнагадовага сына Мірона, і быў затрыманы.

Калегі-медыкі на наступны дзень арганізавалі акцыю салідарнасці з Андрэем Вітушкам і з іншымі ля будынка медуніверсітэта.

Спадар Андрэй заўсёды быў упэўнены, што, спалучаючы высокі прафесіяналізм, дбайніца і ўважліва стаўленне пацыентаў загульным культурным узроўнем, заснаваным на падмурку нацыянальных каштоўнасцяў, беларускія лекары дасягнуць лепшых вынікаў.

Але на гэтым тыдні лекар даведаўся пра непадаўжненне кантракта з боку РНПЦ "Маці і дзіця". Андрэй Вітушка з'яўляецца адным з лепшых спецыялістаў у сваёй галіне, ён - кандыдат медыцынскіх навук і сваю дысертацыю абараняў па-беларуску. Доктар Вітушка стаў адным з герояў зборніка артыкулаў пра медыкую "Дабру вечна перамагаць!", выдадзенага ў 2014 годзе ў выдавецтве "Кнігазбор". І сёння ён варты падзякі і падтрымкі.

- **Андрэй Мікалаевіч, Вы шмат гадоў прысвяцілі працы ў клініцы "Маці і дзіця". Вы патрапілі туды зусім маладым?**

- Гісторыя началася ў 1999 годзе, калі я, студэнт 4 курса медуніверсітэта, прыйшоў у аддзел кадраў 7-ай гарадской клінічнай бальніцы ўладкоўвача на пасаду медбрата ў волны ад вучобы час (на начыні дзяжурства). Хацелася быць бліжэй да клінічнай медыцыны, адчуваць яе атмасферу. Мне адразу сказали: "Сходзі ў рэанімацый нованароджаных - там заўжды патрэбны людзі!" Я мала ведаў пра нованароджаных, вучыўся на лячэбным факультэце (у гэты перыяд не было педыятратычнага) і рыхтаваўся быць нейрахіургам. Тады я яшчэ не здагадваўся, што прыйшоў у тое месца, дзе знайду сябе.

Сястрынская праца ў рэанімацый складаная. Заўжды вялікая нагрузкa, выдатная трэніроўка ўвагі, хуткасць рэакцыі і мультыздачнасць. Многія доўга не вытрымліваюць, таму мне сказали, што вельмі патрэбны работнікі.

Паступова я зразумеў, у якое незвычайнэ месца патрапіў - туды, дзе людзі ў літаральным сэнсе аддаюць свае сілы і энэргію для жыцця іншых - меншых і слабейшых. І палюбіў гэтую працу і людзей!

У 2001 годзе я атрымаў дыплом і стаў лекарам ў рэанімацый нованароджаных. Неўзабаве шпіталь пераўтварыўся ў Рэспубліканскі навукова-практычны цэнтр "Маці і дзіця". Я вельмі ўдзячны сваім настаўнікам: найперш,

загадчыцы аддзялення Аксане Якаўлеўне Свірскай. Гэта мая мама ў прафесіі. Яна дапамагла мне і многім вырасці з учараших студэнтаў у спецыялістаў. А таксама ўдзячны іншым старэйшым калегам - іх шмат, я баюся, каго-небудзь не называць.

Паступова я зразумеў, што трапіў у самую дынамічную галіну пэдэятраты. Сапраўдна шчасце - назіраць і ўдзельнічаць у яе працэсе ў свеце і Беларусі. Быць часткай каманды, якая ўпарты працуе над тым, каб больш дзяцей выжывалі і раслі здаровымі. Бачыць поспехі і няўдачы гэтай каманды, ганарыцца дасягненнямі і працаўцаў над памылкамі, каб рабіць лепшымі вынікамі нашай дзеянасці.

Неверагоднае адчуванне - з радасцю іспытуць на працу і радасна вяртацца дадому! Я скончыў аспірантуру для таго, каб адказаць на пытанне, як мы лепш можам папярэдзіць цяжкія кровазліці галаўнога мозга ў глыбоканеданошных дзяцей - паталогі, якая за хвіліны мянє жыццё самога дзяцяці, робячы яго інвалідам, і мянє жыццё ягона сям'і. Таксама імкнуся паставіцца вучыцца ў сваіх калегах сусветнага ўзроўню, каб быць не горш за іх, бо нашыя дзеці гэтага вартыя, а мы на гэта здольныя.

- **Вы не аднойчы ўдзельнічалі ў стажыроўках за мяжой, павышалі сваю кваліфікацыю ў ЗША, дзе знаёміліся з сістэмай аховы здароўя жанчын і немаўлят, браўлі ўдзелу семінары па перынаталогіі ў Аўстрый, супстракаліся з замежнымі калегамі.**

- Наша паездка ў ЗША ажыццяўлялася дзякуючы праграмме "Community connection" Агенцтва ЗША па Міжнародным развіццям. Праграма называлася "Здароўе мациярок і дзяцей у ЗША" і ахоплівала тры тыдні.

Тады мы пабывалі ў гарадзе Шарлот на штаце Паўднёвая Караліна. Наведалі клініку сусветна вядомага ўніверсітэта Дзюка, дзе клінікі ў невялікіх гарадах, а таксама медыцынскі цэнтр "Carolines" і прыватны прэсвітарыянскі шпіталь. Важным было знаёмства з грамадскімі арганізацыямі, якія працуець на накірунку змяншэння колькасці аборту і клапоцяцца пра цяжарных і маладых матуль, якія трапілі ў цяжкае жыццёва становішча.

У Зальцбургу праходзіў семінар па перынатальнай медыцыні, арганізаваны ўстановай "Адкрытыя медыцынскі інстытут" пры садзейнічанні медыцынскага ўніверсітэта г. Граца. Вядомыя амерыканскія і аўстрыйскія аўтарытэты ў неанаталогіі і перынаталогіі дзяліліся сваім досведам са специялістамі з 21 краіны свету. Усе лекцыі былі цікавымі, іх чыталі бліскучыя выкладчыкі, інфармацыя была карыснай для практичнай працы. Такія семінары арганізоўваліся праграма "Адкрытыя медыцынскі інстытут", якая дзейнічала з 1993 года пад патранажам Аўстрыйскага федэральнага міністэрства адукацыі, навукі і культуры, а таксама Амерыканскага фонду. У іх бяруць удзел медыкі

з краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, Азіі, Афрыкі і Латынскай Амерыкі.

- У сваёй паўсядзённай практицы і побыце Вы карыстаецца беларускай мовай. Як склалася ў Вас такая патрэба і перакананне?

- Да выгтоўкі прыгожай беларускай літаратурнай мовы я далаўчыўся праз маю бабулю Яўгеннію Сцяпанану, якая паходзіла з Вязынкі. Яна была звычайнай даяркай, вельмі добрым і мудрым чалавекам. Я заўсёды ездзіў да яе ўлетку, не аднойчы хадзіў пешшу па тых мясцінах.

З 16-ці гадоў я шукаў кола сяброў, паплечнікаў і знайшоў іх у "Задзіночні беларускіх студэнтаў". Там жа сустрэў і сваю будучую жонку Крысціну. Наш сын Мірон мае аднолькавыя з намі каштоўнасці, ён вучыўся ў 23-мінскай беларускамоўнай гімназіі, а зараз займаеца ў ліцэйскім гістарычным класе пры БДУ.

Беларуская мова дасягнае нам сілы і энергію для жыцця. Для мяне, як для лекара, усё зразумела: калі чалавек валодае роднай мовай, абавіраецца на гісторыю, ведае свае карані, ён адчувае сябе больш упэўненым, і гэта надае яму душэўную раўнавагу і спакой. А значыць, змяншае стрес і прадаўжае жыццё!

У 2001 годзе была створана і дзейнічала Асацыяцыя беларускіх медыкаў. Яе дзейнасць пачыналася з суполкі Задзіночні беларускіх студэнтаў у БДМУ. Мы неаднаразова ладзілі канферэнцыі па беларускай медычнай адукацыі, у дзельнічалі ў міжнародных сустэрнах. З таго моманту мне стала зразумела, што медыцынскія тэрміналогія на беларускай мове ўжо распрацавана і слушна ўжываць яе ў паўсядзённай працы.

- **Вы шмат часу праводзіце на дзяжурствах у клініцы, напэўна, Вам хацелася б больш часу быць з сям'ёй?**

- Больш за ўсё ад майго жыццёвага выбару дасталося маёй сям'і - заробкі лекара-рэаніматолага заўжды былі спільні. У жыцці я меў некалькі развілак, каб выбраць больш прыбытковыя заняцці, не звязаныя з медыцынай. Але я ўпарты вяртаўся назад - у рэанімацый нованароджаных РНПЦ "Маці і дзіця". Бо там мой буйд, маё пакліканне.

Цяпер я даведаўся, што праз месяц мяне там не будзе. Начальнік аддзела кадраў прыйшла сама а 7-ай раніцы да мяне на дзяжурства, каб самастойна ўручыць мне "уведомленне".

Зразаў я адкрыты для прапанаваў працы. Хачу толькі спакойна сустэрэцца. Калідзі з роднымі. Упершыню за шмат год без недасыпу пасля дзяжурстваў. Шмат чаго ўмёю. Добра разбіраюся ў медыцыні, умею, зразумела, тлумачыць розныя яе аспекты. Пішу добрыя прафесійныя тэксты. Валодаю ангельскай, польскай і кіруху нямецкай.

Не збіраюся спыніцца ў працы на карысць святла, добра, праўды і справядлівасці! Таму што гэта мой абавязак. Як доктара і чалавека.

- **Як зараз адчувае сябе Ваша жонка?**

- Яна яшчэ не пераадолела наступствы моцнага стрэсу, які перажыла за дзве сутак на Акрэсціна. Там яна знаходзілася ў значна горшых умовах, чым я, на жаль. І траўмуючая сітуацыя ў краіне пакуль не змянілася да лепшага...

Гутарыла Эла Дзвінская.

Фота аўтара і з архіва Андрэя Вітушки.

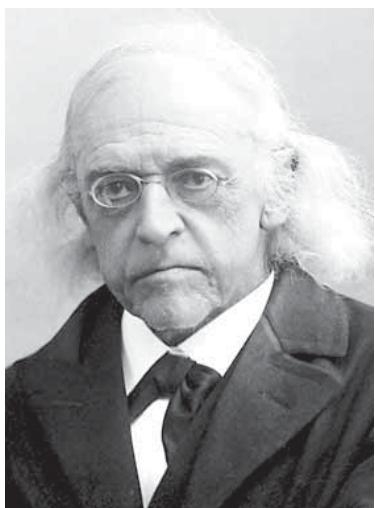

Нобелеўскія лаўрэаты Германіі па літаратуре

Нобелеўская прэмія па літаратуре (швед. Nobelpriset i litteratur) - прэстыжная ўзнагарода, якая штогод уручаецца Нобелеўскім фондам за дасягненні ў вобласці літаратуры. Адна з пяці Нобелеўскіх прэмій, заснаваных Альфрэдам Нобелем у яго тастаманце, напісаным 27 лістапада 1895 года ў Парыжы.

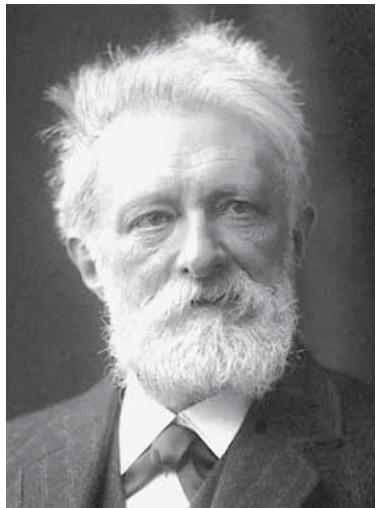
Нобелеўская прэмія па літаратуре прысуджаецца штогод з 1901 года. Па стане на 2020 год было прысуджана 117 прэмій, з іх 16 - жанчынам. Усяго 8 раз узнагароджанне не праводзілася: у 1914, 1918, 1935, 1940-1943 гадах, 2018. Першым лаўрэатам у 1901 годзе стаў французскі паэт і эсэіст Сюлі-Прудом.

Нобелеўскую прэмію па літаратуре атрымалі (паводле наших звестак) 10 германскіх пісьменнікаў. У некаторых з іх двайное грамадзянства, але ўсе яны - нямецкамоўныя.

1902 год
Тэадор Мамзен (1817-1903)

"Аднаму з выдатных гістарычных пісьменнікаў, пяру якога належыць такая манументальная праца, як "Рымская гісторыя"

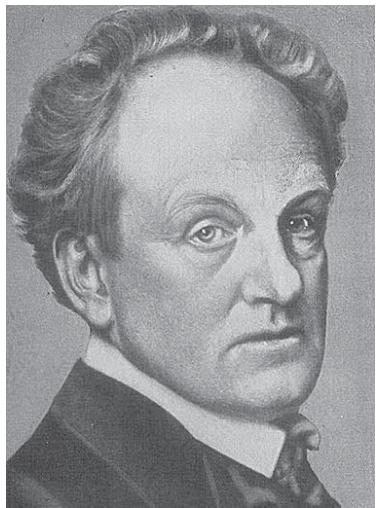
1908 год
Рудольф Эйкен (1846-1926)

"За сур'ёзныя пошуки прафы, усепранікальную сілу думкі, шырокі далягляд, жывасць і пераканаўчасць, з якімі ён адстойваў і развіваў ідэалістичную філасофію"

1910 год
Паўль Гейзе (1830-1914)

"За мастацкасць, ідэалізм, якія ён дэманстраваў на працах свайго шматгадовага і прадуктыўнага творчага шляху як лірычны паэт, драматург, раманіст, аўтар сусветна вядомых навэл"

1912 год
Герхарт Гаўптман (1862-1946)

"Першым чынам у знак прызнання плённай, разнастайнай і бліскучай дзеянасці ў вобласці драматычнага мастацтва"

1929 год
Томас Ман (1875-1955)

"Першым чынам за вялікі раман "Будэнброкі", які стаў класікай сучаснай літаратуры, і папулярнасць якога няухільна расце"

Крысціян Маціяс Тэадор Мамзен (ням. Theodor Mommsen; 30 лістапада 1817, Гардынг, Шлезвіг-Гальштэйн - 1 лістапада 1903, Берлін) - нямецкі гісторык, філолог-класік, юрыст і палітык фрызскага паходжання. Нарадзіўся ў сям'і лютеранскага пастара Енса Мамзена. Род у горадзе Бад-Альдэсла, у прыходзе якога служыў яго бацька. Пачатковую адукацыю атрымаў дома, але затым наведваў чатыры гады гімназію Крысціяніюм у Альтоне...

Рудольф Хрыстоф Эйкен (ням. Rudolf Christoph Eucken; 5 студзеня 1846, Аўгурх, Прусія - 15 верасня 1926, Ена, Веймарская рэспубліка) - нямецкі філософ. Нарадзіўся ў сям'і рана памерлага паштовага працаўніка і дачкі святара. Дзякуючы клопатам маці, атрымаў добрую адукацыю ў гімназіі і Гетынгентскім универсітэце, дзе вывучаў класічную філасофію і старажытную гісторыю, затым у берлінскім універсітэце...

Паўль Ёган Людвіг фон Гейзе (ням. Paul Johann Ludwig von Heyse, 15 сакавіка 1830, Берлін, Прусія - 2 красавіка 1914, Мюнхен, Баварыя), паэт, драматург, перакладчык, раманіст, пісьменнік, мастак. Яго бацька, Карл Вільгельм Людвіг Гейзе, быў прафесарам класічнай філалогіі, а маці, Юлія Гейзе - дачка прыдворнага прускага ювеліра Якуба Саламона. Хейзе быў студэнтам гімназіі Фрыдриха-Вільгельма да 1847 года...

Герхарт Ёган Роберт Гаўптман (ням. Gerhart Johann Robert Hauptmann; 15 лістапада 1862, Оберзальцбрун - 6 чэрвеня 1946, Агнетэндорф) - нямецкі драматург. Нарадзіўся ў Ніжнія Сілезіі ў сям'і ўладальніка гасцініцы Роберта Гаўптмана і яго жонкі Марыі. У дзяцінстве Герхарт праславіўся вялікім фантазёрам. Спачатку вучыўся ў вясковай школе, затым з вялікай цяжкасцю паступіў у рэальную вучэльню ў Брэслau. Пазней паступіў у Енскі ўніверсітэт...

Паўль Томас Ман (ням. Paul Thomas Mann, 6 чэрвеня 1875, Любек - 12 жніўня 1955, Цурых) - нямецкі пісьменнік, эсэіст, майстар эпічнага рамана. Самы знакаміты прадстаўнік свайго сямейства, багатага вядомымі пісьменнікамі, нарадзіўся ў сям'і заможнага любекскага купца Томаса Ёгана Генрыха Мана (1840-1891), які займаў пасаду гарадскога сенатара. Маці Томаса, Юлія Ман (народжаная дэ Сільва-Брунс) (1851-1923) паходзіла з сям'і з бразільскімі каранямі...

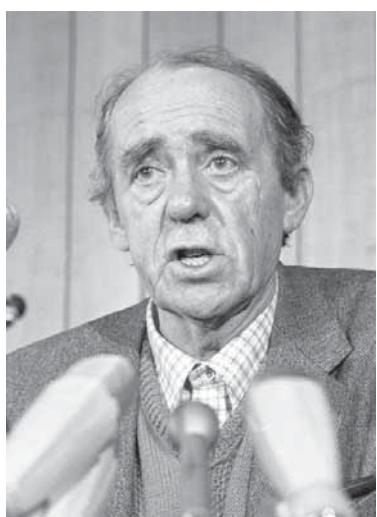
1946 год
Герман Гесе (1877-1962)

"За натхнёную творчасць, у якой выяўляючыя класічны ідэалы гуманізму, а таксама ў бліскучы стыль"

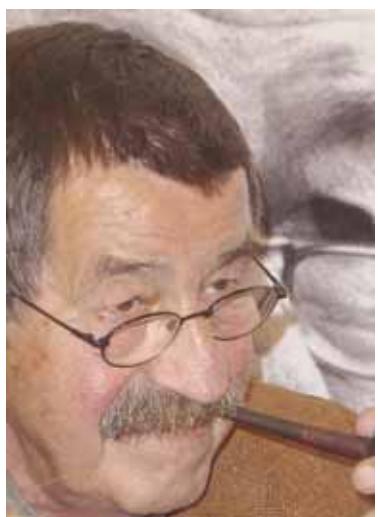
1966 год
Нэлі Захс (1891-1970)

"За выдатныя лірычныя і драматычныя творы, якія даследуюць лёс габрэйскага народа"

1972 год
Генрых Бёль (1917-1985)

"За творчасць, у якой спалучаеца шырокі ахон рэчаіснасці з высокім мастацтвам стварэння харастваў і якая стала важкім уніскам у адраджэнне нямецкай літаратуры"

1999 год

Гюнтер Грас (1927-2015)
"За тое, што яго гулівія і змрочныя прыпавесці асвяляюць забытую выяву гісторыі"

2009 год

Герта Мюлер (1953)
"За творчасць, якая засяроджанасцю ў паэзіі і чырасцю ў прозе апісвае жыццё бяздольных"

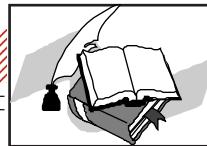
Герман Гесе (ням. Hermann Hesse; 2 ліпеня 1877, Кальв, Германскія імперыя - 9 жніўня 1962, Мантаньёла, Швейцарыя) - нямецкі пісьменнік і мастак. Нарадзіўся ў сям'і нямецкіх місіянераў. Яго маці Марыя Гундарт (1842-1902) была дачкой тэолага Германа Гундарта. Бацька, Ёганес Гесе (1847-1916), быў балтыскім немцам з эстляндскага горада Пайдэ, служыў некаторы час місіянерам у Індыі, затым працаўаў у выдавецтве Гундарта ў Кальве, дзе і пазнаёміўся з Марыяй. З ранніх гадоў дзяяць выхоўвалі ў духу піетызму, які панаваў у дому Гесе...

Нэлі Захс (ням. Nelly Sachs; 10 снежня 1891, Шэнеберг (Берлін) - 12 траўня 1970, Стокгольм) - нямецкі пісатель, празаік і драматург. Нарадзіўся ў габрэйскай сям'і. У 1940 годзе эмігравала ў Швецыю. Яе першая паэтычная складанка выйшла ў 1947 годзе ва Усходнім Берліне пад назвай "У жыллі смерці" ("In den Wohnungen des Todes"). У гэтых вершах, як і ў п'есе "Элі" ("Eli", 1943), заяўлены ўсе асноўныя тэмы, развітыя затым у складанках "Зорнае зацьменне" ("Sternverdunkelung", 1949), "І ніхто не ведае, як далей" ("Und niemand weiß weiter", 1957) і інш...

Генрых Тэадор Бёль (ням. Heinrich Theodor Böll, 21 снежня 1917, Кёльн - 16 ліпеня 1985, Лангенбройх) - нямецкі пісьменнік, перакладчык і спінэр. Ганаровы грамадзянін Кёльна (1983). Нарадзіўся ў шматдзетнай каталіцкай сям'і чырвонаадрэшчыка Віктара Бёля і Марыі Бёль (Герман). З 1924 па 1928 год вучыўся ў каталіцкай школе, затым - у кёльнскай гімназіі кайзера Вільгельма. Улетку 1939 года Бёль паступіў у Кёльнскі ўніверсітэт, але ўжо ўвесені яго прызвалі ў Вермахт...

Гюнтер Вільгельм Грас (ням. Gunter Wilhelm Grass; 16 кастрыйчніка 1927, Вольны горад Данциг (цяпер Гданьск) - 13 красавіка 2015, Любек, Германія) - нямецкі пісьменнік, скульптар, мастак і графік. Грас быў чальцом аб'яднання нямецкамоўных аўтараў "Група 47" (ням. Gruppe 47). Дзякуючы дэбютнаму раману "Бляшаныя барабан" (ням. Die Blechtrommel, 1959 год) атрымаў міжнароднае прызнанне як выдатны нямецкі пісьменнік паваеннага перыяду. Дзякуючы сваёй вядомасці і папулярнасці, ён публічна каментаваў палітычныя і грамадскія падзеі...

Герта Мюлер (ням. Herta Müller; нар. 17 жніўня 1953, Ніцкідорф, Банат, Румынія) - нямецкая паэтка і пісьменніца, грамадскі дзеяч, мастак. Нарадзіўся ў сям'і, якая належала да адной з груп нямецкамоўнай меншасці Румыніі (так званыя банатскія швабы). Яе дзед быў фермерам і гандляром, бацька падчас вайны служыў у войсках СС. Маці пасля заняцця Румыніі савецкімі войскамі была як немка дэпартавана ў лагер на тэрыторыі Украіны, вызвалена ў 1950 годзе. У 1987 годзе Герта разам з мужам, пісьменнікам Рыхардам Вагнерам, пераехала ў ФРГ і пасялілася ў Заходнім Берліне...

100 гадоў Слуцкаму Збройнаму Чыну

Заява Партыі БНФ да Дня Герояў 2020
7 лістапада 2020 г.

Свабода. Незалежнасць. Адроджэнне.

Сто гадоў таму, 27 лістапада 1920 году, распачаўся Слуцкі Збройны Чын. У гэты дзень нашыя праціўнікі выступілі на змаганне за сваю дзяржаву - Беларускую Народную Рэспубліку.

У бой рушылі Слуцкі і Грэзенскі палкі Першай Слуцкай брыгады стральцоў БНР.

"Тым, што пайшлі паміраць, каб жыла Бацькаўшчына" - з гэтых словамі, вышытымі на бела-чырвона-белых штандарах, прастыя хлопцы са Случчыны пайшлі ў бой супраць добра ўзброеных акупантаў. Гэтыя героячны збройны чын случчакоў тады засведчыў і расейскім бальшавікам, і ўсюму астатнім свету:

беларусы гатовыя змагацца за сваю незалежнасць!

Паўстанцы на працягу месяца давалі адпор бальшавіцкай навале з Усходу. Апошнія атрады случчакоў сышлі з поля бітвы толькі ў студзені 1921 года. Партызанская атрада працягвалі змаганне яшчэ некалькі гадоў.

Яны змагаліся за свабоду сваю і Айчыны! Яны не чакалі ні ад каго дапамогі!

Яны самі вырашалі свой лёс! Яны паклалі свае жыцці за Беларусь, за нас, за цябе!

Беларуская дзяржава нараджалася ў крывавых пакутах, і наш беларускі вольны дух, які тады ажыў, не згасаў больш аніколі. На поле барацьбы за случчакамі выходзілі і выходзілі наступныя пакаленні змагароў за Беларусь.

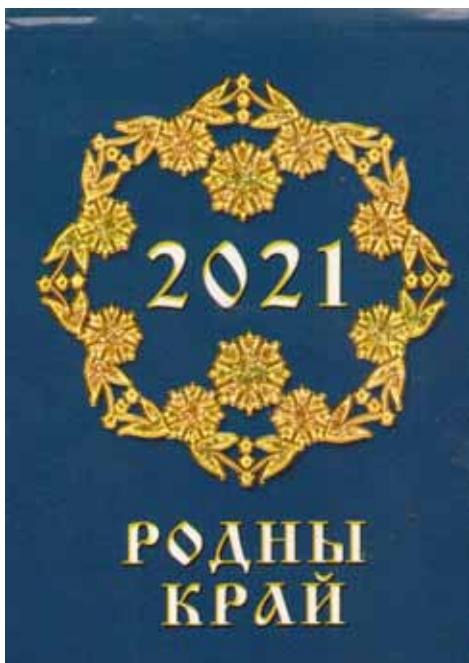
Героі назаўсёды застануцца ў нашай памяці. Слуцкія паўстанцы ішлі змагацца з верай у сваю праўду, бо ведалі, што няма большай каштоўнасці ў чалавека за волю сваю і свайго народа.

Угадайма сёняння герояізм нашых продкаў і выкакам ім з глыбіні сэрца ўдзячнасць беларускага народа за іхні яскравы чын.

ЖЫВЕ БЕЛАРУСЬ!

ВЕЧНАЯ ПАМЯТЬ ГЕРОЯМ СЛУЦКАГА ЗБРОЙНАГА ЧЫNU!

Пара купляць “Родны край”

Беларускамоўны календар “Родны край” выйшаў сёлета накладам 4500 асобнікаў. Летась было столькі ж. Наклад не зменшыўся, значыць, летась календар раскупілі. Трэба па старацца і цяпер, а дзе не хопіць, пісаць заяўкі на дадатковую паставку. Гэтыя заяўкі дадуць падставу павялічыць наклад на наступны год.

Naisi kar.

Харошы старт у Польшчы

Ёсць пытанні? Напішыце нам: kontakt@fpiwo.pl
Мы размаўляем на рускай мове.

Мы пропануем індывідуальную
праграму і апеку персанальнага
ментара:

- практичны курс для адаптацыі ў Польшчу
- экспкурсійная праграма
- знаёмства з польскай гісторыяй, культурай і традыцыямі
- магчымасць пражывання ў нашай міні-гасцініцы
- бясплатная падтрымка ў афармленні візаў і віда на жыхарства ў Польшчу

www.fpiwo.pl

Polski Instytut Współpracy Obywatelskiej.
г. Уроцлаў, Польшча

Навіны Германіі

Улады Германіі дамовіліся пра квоты для жанчын у кірауніцтве кампаній

Партыі, якія ўваходзяць ва ўрад Германіі, дамовіліся ўвесці абавязковыя квоты на прысутнасць жанчын у вышэйшым кірауніцтве нямецкіх кампаній. Пра гэта паведамляе Financial Times.

Кіраунічны блок ХДС/ХСС, які ўзначальваецца канцлерам Ангелай Меркель, прыйшло да дамовы з сацыял-дэмакратамі, што ў складзе кірауніцтва кампаніі, у якое ўваходзяць трох і больш чалавекі, павінна быць мінімум адна жанчына. Як піша выданне, ініцыятыву ўспрынялі як "вялікі крок на шляху да палавой роўнасці".

Ініцыятыва таксама мяркуе, што ў кампаніях, контрольны пакет акцый якіх належыць ураду, не меней за 30% месцаў у наглядальных радах дастануцца жанчынам. Жаночыя квоты ўсталявалі і для дзяржарганаў у сферах аховы здароўя, пенсійнага забеспеччэння, страхаванні. Па дадзеных Міністру, рашонне будзе прынята кабмінам ФРГ у найбліжэйшыя месяцы.

Міністр па справах сям'і, пажыльных грамадзян, жанчын і моладзі Германіі Францыска Гіфай назвала гэта рашэнне гісторычным прарывам. "Мы ставім крыж на вольных ад жанчын кірауніцтвах буйных кампаній", - заяўвіла яна. Гіфай адзначыла, што дзейнічала з 2015 года добраахвотная квота на прысутнасць жанчын у шэрагах дырэктараў не прынесла эффекту.

FT піша, што рашэнне ўрада ўстрывожыла буйныя нямецкія бізнес. Па меркаванні прадстаўнікоў кампаній, усталяванне абавязковай квоты на жанчын у кіраванні з'яўляецца ўмяшаннем ва ўнутраныя справы арганізацыі. Акрамя таго, існуе дэфіцит жанчын-спецыялістаў, якія б падыходзілі для кіраунічых пасад.

Па дадзеных шведска-германскага фонду AllBright, доля жанчын у кіраванні кампаній у Германіі складае 12,8%, што ніжэй за аналагічны паказыч у іншых краінах. Да прыкладу, у ЗША жанчыны займаюць 28,6% кіраунічых пасад, у Вялікабрытаніі - 24,5%, у Швецыі - 24,9%.

У 2019 годзе часопіс Organization Science прыйшло да вынікаў, што фундатары звязываюць

знаходжанне ў кірауніцтве кампаніі жанчыны са зніжэннем прыбытку.

Даследчыкі прааналізавалі дадзеныя пра 1889 кампаній і іх прыбытковасці на працягу 14 гадоў. Высветлілася, што калі ў раду дырэктараў траплялі жанчыны, то акцыі кампаній часта гублялі ў кошце, у сярэднім падзенне доўжылася два гады. Са з'яўленнем кожнай новай жанчыны ў радзе дырэктараў рынкавы кошт кампаніі памяняшаўся на 2,3%.

Нягледзячы на тое што кірауніцтва кампаній часта вітае гендерную разнастайнасць, пасля прыходу жанчын да кіравання акцыянеры часта спяшаюцца працяць свае долі ў фірме.

Tut.by.

Фота ілюстрацыянае.

Старажытную Магілёўшчыну вывучала нямана вядомых археолагаў. Гэта З. Даленга-Хадакоўскі, Е. Раманаў, С. Дубінскі, М. Ткачоў і шэраг іншых даследчыкаў. У гэтых ганаровых шэрагу знаходзіцца выдатны гісторык і выкладчык Васіль Тарасенка.

Тарасенка Васіль Радзівонаўіч (1899 - 1972), беларускі археолаг, кандыдат гістарычных навук. Народзіўся 7 лістапада ў горадзе Петракове ў Польшчы ў сям'і памочніка актызлага назіральніка Радзівона Васільевіча Тарасенкі. Маці, Яўгенія Андрэеўна, была дачкой вясковага настаўніка. Пачатак Першай сусветнай вайны прымусіў сям'ю эвакуяванца з Лодзі ў Смаленск. Навучаўся ў мясцовай мужчынскай гімназіі. У часы грамадзянскай вайны служжыў у 16-й арміі. Скончыў Смаленскую аддзяленне Маскоўскага археалагічнага інстытута, а затым - Смаленскі ўніверсітэт па гістарычным цыкле славесна-гістарычнага аддзялення педфака. Яшчэ будучы студэнтам, прымуў удзел у археалагічных даследаваннях Смаленшчыны. А потым лёс В. Тарасенкі павярнуўся так, што ёсё астатніе жыццё ён жыў і працаў непасрэдна на тэрыторыі Беларусі. Паколькі гістарычнай кафедры пры Смаленскім універсітэце не было, то па запрашэнні дырэктара Магілёўскага дзяржаўнага гістарычнага музея Васіль Радзівонаўіч пераезджае ў Магілёў і займае ў музеі пасаду старшага навуковага супрацоўніка са снежня 1929 па чэрвень 1941 года. З лістапада 1932 года адначасова з працай у музеі начальнік курса "Гісторыя старажытнага свету" ў Магілёўскім педагогічным інстытуце. У той жа час яму было прысвоена навуковае званне дацэнта. У перыяд жыцця ў нашым горадзе В. Тарасенка займаўся плённай навукой, педагогічнай і грамадскай дзеяльніцтвам, праводзіў археалагічныя раскопкі ў нашым рэгіёне. У 1928 і 1930 гг. сумесна з Аляксандрам Ліўданскім абследаваў гарадзішча Змяёўка (Пелагеёўскае), якое адносіцца да эпохі дыяметрам 1-1,5 м 3 метры. Нядайна ў архіве ІГ НАН Беларусі ўдалося знайсці фотаздымкі з раскопак гарадзішча Барсукова горка ў тых часах. Таксама былі даследаваны помнікі археалогіі ў мястэчках Бароўка, Агелішчына, Гарадок, Хацімное, Ржавы, Вендараж і іншых. В. Тарасенка таксама чытае лекцыі, выступае ў калектывах, прымае ўдзел у экспеды-

Гісторыя Магілёўшчыны

Выдатны археолаг Васіль Тарасенка

циях, піша артыкулы ў газеты і часопісы. Падчас экспедыцый ў 1930-м годзе ў Чавускім раёне ў вёсцы Доўгі Мож быў выяўлены цікавы каменны надмагільны помнік у выглядзе грыба. Апісанне гэтага ўнікальнага гістарычнага артэфакта ў 1930-м годзе гучала наступным чынам:

"Беларуская акадэмія навук навукова-дасыледчы інстытут гісторыі секцыя археолёгіі. Назва - Надмагільны помнік у відзе грыба (фалас?). Мясцовасць - В. Доўгі Мож, Чавуск. Р. Калі зафіксаваны - 1930 г. Кім зафіксавана - Тарасенка. Экспедыцый 1930 г. у складзе Тарасенкі, А.К. Супінскага і А.Я. Дуйсбург быў знайдзены на старадаўнім кладбішчы в. Доўгі Мож (каля шляху на г. Ст. Быхаў). гэты гранітны камень, у выглядзе грыба ў 1/2 уздоста

Помнік каля в. Доўгі Мож

чалавека. На камені выцарапан від крыжка (пазнейшы). Зарас камень скарыстован у якасці надгробнага помніка. Данай экспедыцыяյ прынят за старажытны фалос. Тарасенка".

Навуковец таксама чытае лекцыі ад "Секцыі Навуковых Працаўнікоў Беларусі". Дзяржаўны архіў Магілёўскай вобласці мае некалькі цікавых дакументаў, якія тычацца жыцця дзейнасці В.Р. Тарасенкі. Варта прывесці змест усёй анкеты, якую вельмі добра перадае атмасферу той няпростай эпохі. Анкета ад 25 кастрычніка 1930 года. Запоўнена ад рукі на друкаваным бланку на дарэформеннай беларускай мове:

"Секцыя Навуковых Працаўнікоў Беларусі.
Анкета.

1. Прозывічча, імя і імя па бацьку. Тарасенка, Васіль Радзівонаў.

Раскопкі "Барсучая горка" каля Магілёва, 1937 г.

В.Р. Тарасенка

2. Узрост. 30 г.

3. Нацыянальнасць. Расеец.

4. Сацыяльнае палажэнне.

Бацька - служачы з сялян (б. Курскай губэрні).

5. Партыйнасць. Б/п.

6. Склад сям'і. Маць і яе сястра на ўтрыманыні, толькі памагаю ім.

7. Лік пакояў і кв. плошчай кватэры. Адзін пакой, плошчай 3*3,25 с.

8. Хатні адрас. г. Магілёў, 2-й Кастрычнікава завулак, дом №18.

9. Спэцияльнасць. Палеоэтнолёгія, гісторыя першабытнай культуры, археолёгія мясц. край.

10. Займаемая пасада. Навуковы супрацоўнік. Дзяржаўны Музей.

11. Дзе працуе. Магілёўскі Дзяржаўны Музей.

12. Кароткі жыцьцёпіс.

Адукацыя - скончыў курс Університету і Маск. Археолёгічнага Інстытуту. Працаўнік: у Чырвонай Армії, РСЧА, Губ. Архіве і фунд. Бібліотэце Смал. ДзяржУніверсітэта. Апрача гэтага бясплатна працаўнік 4 гады ў ліку Сакратара і Кіраўніка Археолёгічнай часткі Смал. Т-ва Краязнаўства, а таксама прымуў удзел у працы раённага музею Т-ва і Бібліографічнай Камісіі. Зараз з'яўляюсь Сябрам праўлення Маг. Т-ва Краязнаўства і Сакратаром Гіст-Культ Секцыі яго. Навуковая праца: досьледы археолёгічных помнікаў, галоўным чынам гарадзішч і неолітычных стаянак Смаленішчыны ў колькасці

13. Ці вядзе навуковую працу і якую. Апрацоўка матар'ялаў апошніх гадоў і новыя досьледы на тэрыторыі б. Магілёўскай Акругі.

14. Пералік друкаваных прац (падрабязна).

У часопісе "Эхо святы" за 1923 г. № 5 артыкул "Археология, её значение и ценность как науки" у

нё 6-7 за той жа год "Японская катастрофа с научной точки зрения" і ў Научных Известиях Смоленского Государственного Университета т. IV, вып. 3 "Следы неолитической стоянки близ д. Верхніх Немыкарей Смоленского у-з", у т. II "Праць Археолёгічнай Камісіі БАН" 2 артыкула: "Археолёгічные досьледы гародищ на Смаленчишне" і "Археолёгічные досьледы на Смаленчишне ў 1929 г.". Адослан ў рэдакцыю "Наших" артыкул "Этнолёгічные экспедыцыі на ўсходней частцы Магілёўшчыны ў летку 1930 г.". Рыхтую да друку працу "Слайды культуры неоліту і эпохи гародзішч у вынівінах Дняпра". Шмат звестак аб майстэрствах ў артыкулах? у часопісах і газетах мясцовых і цэнтральных.

15. З'весткі аб культирацыі:

a) Ці вядзе культирацу, апрача научальных установ, і якую. Апрача працы ў т-ве краязнаўства рабіў лэкцыі і спраўядзачы: ў Зоатэхнікуме і ў вайсковай часці.

б) Каля не, дык якую працу можа весьці (у рабочых клубах, лекцыях, у акруговых гарадох і інш.).

Магу праводзіць культирацу па сваёй спэцияльнасці.

16. У якіх професіянальных і грамадзянскіх організацыях прымае ўдзел. Апрача краязнаўчай арганізацыі быў па выбарах: "нар. засядацелем" ў Судзе, дэлегатам з'ездаў і інш.

17. Заробак, асноўная пэнсія, пабочныя даходы, заробак члену сям'і. Стаяка па Музэю - 110 р. у м-ц, пабочных даходаў не маю.

18. Стан здароўя. Большемен здароў, але маю нэўроз сэрца і малакроўнісць.

19. У якіх профсаюзах быў раней, да ўступлення ў Саюз Беларусіцаў. Адзін год, пасля дэмабілізацыі з Чырвонай Арміі - 1922 г. - Саюзе Асвяты.

Раскопкі на Менскім замчышчы

".... У працэсе археалагічных раскопак 1957 года на Мінскім замчышчы на плошчы каля 700 квадратных метраў было ўскрыта 6 ярусу драўляных вулічных маставых і 3-4 будаўнічыя ярусы парэшткаў зрубных жылых і гаспадарчых пабудоў, якія датуюцца часам, пачынаючы з XVII - XVI ст. і да сярэдзіны XII. У перыяд правядзення раскопак іх наведаў прафесар-археолаг Міністэрства Культуры СССР т. Паўлаў, а пазней - цэлая група кіраўнічых работнікаў Упраўлення па справах архітэктуры пры Савеце Міністраў БССР на чале з т. Карапелем Гусевым, а таксама галоўным гарадскім архітэкторам т. Мацкеўічам. Яничэ да пачатку раскопак 1957 г. па ініцыятыве Інстытута гісторыі АН БССР быў распрацаваны архітэкторам т. Пагарэлавым і зацверджаны міжведомственнай камісіяй, на чале з прафесаром Упраўлення па справах архітэктуры пры Савеце Міністраў БССР т. Электрухам, архітэктурны праект пастаяннага перакрыцця над руінамі каменнага храма XII, ускрытага пры раскопках, якія адбываліся на Мінскім замчышчы ў 1949-1951 гг. Аднак спачатку т. Пагарэловым, а затым і прафесаром Упраўлення па справах архітэктуры пры Савеце Міністраў БССР т. т. Карадзём і Гусевым быў вылуччаны, падтрыманы галоўным гарадскім архітэкторам т. Мацкеўічам праект пашырэння перакрыцця над руінамі храма з мэтай захавання прымыкаючай да храма часткі драўлянага горада і пераўтварэння ўсяго гэтага комплексу ў філіял будучага

У 1949 годзе выйшлі на рэшткі мураванага храма. Былі адкрыты падмуркі, складзеныя з вялікіх і сяродніх бутавых камянёў на вапне. Падмуркі праразалі старожытны культурны слой і плыбока ўваходзілі ў мацьрык. Былі прасочаны сляды апалубкі, зробленай з тонкіх дошак. Памер асноўнага аб'ёму храма 12 на 12 метраў разам са сценамі таўшчынёй 1,5 метра. Агульная даўжыня з апсідай 16 метраў.

У наступныя гады археолаг вёў раскопкі таксама ў Полацку і Ваўкавыску. Васіль Тарасенка быў вельмі адукаваным чалавекам для свайго часу і археолагам высокай кваліфікацыі. Валодаў у рознай ступені некалькімі мовамі: польскай, рускай, беларускай, нямецкай, французскай, лацінскай і украінскай.

Працаўнік з многімі цікавымі навукоўцамі і даследчыкамі. Восенню 2019 г. мне ўдалося ўзяць інтэрв'ю ў археолага, які некалькі год поплеч працаўнік з В.Р. Тарасенкам. Вось што расказаў пра свайго настаўніка вядомы беларускі гісторык, галоўны наўуковы супрацоўнік "Аддзела археалогіі сяродніх вікоў і новага часу" ІГ НАН Беларусі, доктар гістарычных наўук, прафесар Пётр Фёдаравіч Лысенка: "Васіль Радзівонавіч Тарасенка варты памяці і пашаны. Перш за ёсё, можна падкрэсліць яго сціпласць і добразычлівасць. Ён ніколі не выхваляўся, ніколі не падкрэсліваў сваіх асабістых заслуг, яго вылуччалі інтэлігентнасць у паводзінах, стрыманасць, чудоўныя чалавечыя якасці. Росту быў сяродняга. Шчуплага

Летам ціха і незаўважна мінула першая гадавіна ўваскрэснення уні ў Вільні. Яна зноў з'явілася ў нас у туго хвіліну, калі год таму ў капліцы біскупскага дома рэктар праваслаўнай семінарыі ў Вільні, архімандрит а. Піліп Марозаў прысягнуў біскупу Матулеўчу ў вызнанні католіцкай веры. Хутка наступіла намінацыя гэтага змянішага веравызнанне іерарха на пасаду рэктара па агульнае лацінскае мора і таму нават унія можа для нечага прыдацца. Толькі адзінкі сядр іх мелі да унія глыбокія сантименты.

Для паўнатаў ўяўлення трэба дадаць, што біскупу Матулеўчу хапала дарадцаў, якія ралі яму, каб а. Марозаў перайшоў на... небяспечныя для іх лацінскіх арад і адкрокся ад... барады! Натуральна, гэтыя парады не былі прынятых, але яны добра характерызуюць адносіны да справы.

Гэта была адна з апошніх спраў у дзеянасці біскупу Матулеўчу якая моцна злучыла яго імя з справай уваскрэснення уні ў нашым краі. Але і тут мы не можам абъясціся без дыскусіі: ці зрабіў біскуп Матулеўчі тое, што павінен быў зрабіць, ці мог ён нарадаць гэтай справе патрэбны накірунак? Цалкам яго рагшэннем было пасадзіць у царкву ў Тараканях (Кобрынскі павет) базыльяніна а. Паўла Дэмчыка. Аднак склалася так, што тое, што давала надзею на лепшае, трymалася нядоўга.

Пераход у каталікі а. Марозава паставіў у вельмі складаную сітуацыю біскупу-суфрагана - часовага пераемніка біскупу Матулеўчу. За год да гэтага, падчас візітаўніцкага павета біскуп Міхалкевич у інтэрв'ю карэспандэнту "Кур'ера Варшаўскага" называў лацінскі арад "чыстым (!) каталіцызмам" і вучыў, што ніякая унія нам не патрэбна. Але хутка, ён фактычна адмовіўся ад сваіх слоў. Біскуп-суфраган прысутнічаў на ўсходнекаталіцкім набажэнстве і ў сваёй прамове ўжо выказаўся пра яго 100% вартасць і неабходнасць падтрымкі.

Пасля гэтых уступніх зауваг, трэба паставіць пытанні, чым была ўваскрэшаная уні ў Вільні а значыць і ва ўсім краі і ці павінна яна існаваць? Першы чым адкажам на гэтае пытанне, учынім сабе, на каго яна адразу абаверлася. Унія абаверлася, ні больш, ні менш, на энергічных у нас эндэках, якія да гэтага часу - о, іронія - кажуць пра шкоднасць уніі для польскай справы і католіцызму. Па-просту найбліжэйшыя партыйныя сібры сп. Обеста (Ян Конрад Обест, 1876-1954, публіцыст, выдавец, гісторык, у часы напісання дадзенага артыкула - рэдактар "Дзённіка Віленскага". - Л. Л.) сталі заўзятымі абаронцамі і патронамі уніі на працягу цэлага года неаднаразова давалі гроши на гэту справу.

Алег Дзялякоў
Магілёў.

Упершыню на беларускай мове артыкулы пра спробу афраджэння уніяцкай царквы ў 1920-х гг.

У першую гадавіну ўваскрэшання уніі ў Вільні

Нават можа памылкова падацца, што трэба цешыцца навяртаннем эндэкаў і быць уздычным ім за гэта, але добра іх ведаючы, будзем пазбягаць інозій. Іх стаўленне да уніі не памянялася, але тая унія, якую прэзентуюць заўзятые паланафілы, здаецца ім цалкам безшкоднай. У іх магла абудзіцца надзея, што гэты маленькі струменькі ўсходніяя каталіцызму, абавязковая прывядзяць ў агульнае лацінскае мора і таму нават унія можа для нечага прыдацца. Толькі адзінкі сядр іх мелі да унія глыбокія сантименты.

Так сталася, што тыя, хто больш за ўсіх крычаў аб абароне каталіцкага касцёла ад расейшчыны, хто абавяшчаў анафему беларускай мове ў касцёле, тыя, хто дэмагагічна, як "Дзённік Віленскі", падсвойваў пафаріянам думку аб неабходнасці з камяніямі ў руках выступаць супраць беларускіх ксяндзоў, хто гучна галасіў, што польскасць і каталіцызм - адно і тое саме, - яны ўсе хуценька сталі нязвыклі талерантнымі да мовы свайго паўтаравекавага прыгнятальніка! Назіраючы гэту з'яву, нехта слушна заўважыў: "Хто ж некалі мог спадзявацца, што так моцна аблаяны "Залаты Алтарык" (назва зборніка ў якім у 1756 г. былі надрукаваныя малітвы да Маці Божай Вострабрамскай, малітвоўнік з гэтакай назівай таксама выйшаў на летувіскай мове ў 1864 г. лацінскай і 1866 г. кірыліцай, апошні за дзяржаўную гроши, але тут, магчыма, маеца на ўвазе зборнік малітваў на рускай мове, выдадзены для каталікоў падчас знаходжання ў Расійскай імперыі. - Л. Л.) і "Трабнік" (маеца на ўвазе трэbnік выдадзены на рускай мове для каталікоў падчас знаходжання ў Расійскай імперыі. - Л. Л.) фактычна сталі актуальнымі кнігамі, вартымі перавыдання ў сучаснай Вільні?! ?" .

А самае адметнае ва ўсім гэтым тое, што рускай мове прагучала ў віленскім каталіцкім касцёле з вуснаў прыбаша з ... Волагды! І гэта ў той час, калі самы кроўны католік-беларус не можа ані пачуць ані аддавацца ў касцёле на сваій роднай для нашага краю мове. Параўнайце: там - замежнікі, кроўны расіец-эмігрант, тут - сапраўдны аўтахтон, сын гэтай зямлі, які ўрос у яе ўсёй сваёй істотай. На яго мове размаўляе, пэўна, 75% лацінікі, якіх лічыць палякамі - яго мова мае тут вялікую і бачную аўдыторыю. Але з супрацьлеглага боку маем reg-on-a-grata для рэдакцыі "Дзённіка Віленскага", гэтую персону падтрымліваюць эндэкі, гэта ж не нейкі там беларус, г. зн. партыя якая патрэбна толькі як пушачна мяса ці ў якасці падаткаплацельшчыка, асобы, якія не мае правоў!

Хай жа а. Марозаў і надалей цешыцца ласкамі эндэкі, калі не ўмее ці не жадае знайсці для сябе лепшай апоры, але пры гэтым хай не забывае, што пасля навяртання ў каталікі а. Навуменкі і псаломнічыка Шведкі, сп. Обеста (Ян Конрад Обест, 1876-1954, публіцыст, выдавец, гісторык, у часы напісання дадзенага артыкула - рэдактар "Дзённіка Віленскага", гэтую персону падтрымліваюць эндэкі, гэта ж не нейкі там беларус, г. зн. партыя якая патрэбна толькі як пушачна мяса ці ў якасці падаткаплацельшчыка, асобы, якія не мае правоў!

Хай жа а. Марозаў і надалей цешыцца ласкамі эндэкі, калі не ўмее ці не жадае знайсці для сябе лепшай апоры, але пры гэтым хай не забывае, што пасля навяртання ў каталікі а. Навуменкі і псаломнічыка Шведкі, сп. Обеста (Ян Конрад Обест, 1876-1954, публіцыст, выдавец, гісторык, у часы напісання дадзенага артыкула - рэдактар "Дзённіка Віленскага", гэтую персону падтрымліваюць эндэкі, гэта ж не нейкі там беларус, г. зн. партыя якая патрэбна толькі як пушачна мяса ці ў якасці падаткаплацельшчыка, асобы, якія не мае правоў!

Аднак, можа, расійская грамадства ў Вільні выкажа а. Марозаву моцную падтрымку ва ўнійнай справе? Толькі ў мінімальнай ступені! Рускія, якія выраслі ў Вільні і сцісла злучаны з горадам, разам са шматлікімі эмігрантамі, далі самы мінімальны працэнт яго прыхільнікаў. Прытым ніяма розніцы - левых яны перакананы ў ці манархісты. А. Марозаў моцна выйграў бы, каб яго прыхільнікамі ў Вільні былі папулярна ў рускім грамадстве асобы. Але не бачым сёння мы сядр віленскіх рускіх ні Чаадаевых, ні Адэўскіх ні Валконскіх, не кажучы ўжо пра Салаёвых, Гагарыных і ці Перлінгага (аўтар пералічвае папулярных у свой час прыхільнікаў рускага каталіцызму - Л. Л.). Іх тут ніяма, затое пэўна знойдзіцца тэасофы, метадысты і іншыя. Распачатая год таму унія прыйшла на свет сун benefitio inventarii (у сэнсе, умоўна, з агародкамі. - Л. Л.), надта абцяжаная проблемамі і таму вымагае грунтуйнай санацыі. Інакш атрымае мянушку "казённая", "філиповская", "морозовская" і іншы.

У царскіх варотах нашай віленскай уніяцкай цэркве павінен стаяць ціхі і пакорлівы святар-багамолец, якому на пачатку трэба задаволіцца малой колькасцю вернікаў, быць шчырым і пачаць сваю цяжкую працу з падмуркай. Ён павінен быць кроў ад крыві, косткі ад косткі тут-тутага беларускага люду і не саромецца мовы свайго народа, карыстасць якой ўсёцца - ужываць выключна беларускую мову. Унія ў нашым краі мае абаліпраца толькі на беларусаў так, як на Валыні і ў Галіці толькі на украінцаў. Гэта гэта вымагае натуралізм і логіка. А ў Вільні нічога не зроблена ў гэтым накірунку. Сапраўдна эндэкі з мовамі нават звярнула на сабе ўвагу бенедыктынскага манаха а. Андэрэя Стаселена (фламандца), які падчас знаходжання ў Вільні, дапамагаў яму падчас велікоднай літургіі. Бенедыктынец дарэмна чакаў хоць якой краёвікі мовы свайго народа для любых дактрин нацыянальной выключнасці, чым краёвасць, якая бурыць усялякія межы і вядзе да нацыянальной гармоніі.

Есць пэўныя адзнакі таго, што нават Марозаў пачынае павольна разумець вялікую памылку сваёй арыентацыі на эндэкаў і шукаць для унійнай працы сапраўдную падтрымку сядр крэўнага народу нашага края.

Latovicus [Mihal Römer]. W pierwsze rocznice wskreszenia Unii w Wilnie // Preglad Wilenski. 1926, № 17. S. 2-3.

Пераклад Леаніда Ларэша.

Менскае замчышча

рэспубліканскага гістарычнага музея... Разам з тым, неабходна адзначыць, што звязанне гэтага праекту вымagaе вялікіх матэрыяльных і вялікіх тэхнічных цяжкасцяў. Перадусім, варта падкрэсліць, што захаванне з дапамогай кансервациі та кога значнага комплексу драўляных канструкцый, калі яно было у прынцыпе вырашана станоўчай, стала б першым і пакуль адзінным прыкладам у СССР. Як вядома, такая кансервация вялікіх драўляных будаўнічых комплексаў была здзейснена да гэтага часу на адным з археалагічных помнікаў Швейцыі, але помнік аднаслойны, у той час, як Менскіе замчышча - помнік шматслойны..."

На вялікі жаль, гэтага працапанавання па нейкіх прычынах не была здзеіснена. Па звестках гісторыка А. Трушава, у 1948 годзе на Менскім замчышчы В. Тарасенка знайшоў камennыя вапняковыя пліткі са слядамі апрацоўкі. Яны мелі жаўтаватава-шэры колер і розныя памеры, але былі падобныя да цаглін. Знойдзена і яма для гашэння вапны памерам 5 на 5 метраў.

На літаратурнай хвалі

Конкурс імя Веры Навіцкай плануе пашырыць сваю геаграфію

У мінулую пятніцу ў канфэрэнц-зале Лідскай раённай бібліятэці імя Янкі Купалы адбылася ўрачыстая цырымонія падвядзення вынікаў і ўзнагароджання пераможцаў IV адкрылага рэгіянальнага літаратурнага конкурсу імя Веры Навіцкай "Дарослыя - дзецыя". Конкурс праводзіцца адзін раз на два гады Лідскай бібліятэкой пры падтрымцы газеты "Наша слова", пачынаючы з 2014.

Арганізатары конкурсу імя Веры Навіцкай імкнуцца вярнуць у беларускую літаратуру згадане імя і заахвочціць лідскіх паэтаў і пісьменнікаў да напісання твораў для дзяцей.

Некалькі слоў пра дзіцячу пісьменніцу Веру Сяргееву Навіцкую, чыё імя носіць конкурс. Вядома, што яна некалькі гадоў - з 1908 па 1915 год - жыла ў Лідзе, з'яўлялася начальніцай мясцовай прыватнай жаночай гімназіі. Аўтар кніг "Добра жыць на свеце", "Я сумавала па вучобе. Дзіцячыя і школьнія гады Альжбеты Табенской з-пад Васілішак. Успаміны". Тут змешчаны першыя два раздзелы кнігі

ўдзельнікі конкурсу атрымалі заахвочвальныя прызы. Пералічым і іх імёны - гэта Уладзімір Васько, Станіслаў Суднік, Наталля Хейфец, Ларыса Кавалеўская, Людміла Краснадубская, Станіслава Белагалавая, Ганна Лазоўская, Канстанцін Якубчык.

Усе дасланыя на конкурс творы ўвайшлі ў падрыхтаваны бібліятэчны зборнік "Дарослыя - дзецыя-2020".

Была захавана традыцыя прадстаўляць на гэтым мерапрыемстве рэдкую кнігу. У 2016 годзе гэта была 1-я кніга тэтрапалогіі Веры Навіцкай на беларускай мове "Добра жыць на свеце", у 2018 годзе - дзіцячая кніга Марыі Канапніцкай "Ад зімы да лета", сёлета гэта "Я сумавала па вучобе. Дзіцячыя і школьнія гады Альжбеты Табенской з-пад Васілішак. Успаміны". Тут змешчаны першыя два раздзелы кнігі

(аповесці для юнацтва, у якіх дамінуе любоўная лінія), "Басурманка" (аб жыцці прыёмнай сіраты-францужанкі ў рускай сям'і). Апошнія пяць кнігі напісаны ў Лідзе, і, магчыма, апісаныя ў іх падзеі звязаны з нашай лідскай зямллёй.

Сёлетні літаратурны конкурс імя Веры Навіцкай "Дарослыя - дзецыя" праходзіць у дзвюх намінацыях - "Паэзія" і "Проза". Удзел у ім прынялі 11 лідскіх літаратараваў, сродж якіх як вопытныя аўтары, якія маюць свае зборнікі, так і тыя, хто займаецца літаратурнай творчасцю з нядаўнага часу. Асабліва шмат было дасланы на конкурс вершы - каля 200. Празаічных твораў значна меней - 9 апавяданняў. Тэматыка дасланных твораў самая разнастайная.

Журы нялёгка было вызначыць трох пераможцаў конкурсу. У выніку дыпломам III ступені (у намінацыі "Паэзія") узнагароджана Людміла Русь, дыпломам II ступені (у гэты ж намінацыі) - Міхась Мельнік, дыпломам I ступені (у намінацыі "Проза") - Таццяна Сямёнаў, найстарэйшая з ўдзельнікаў конкурсу. Пераможцы таксама атрымалі грашовыя ўзнагароды. Усе астатнія

"З долі і няволі. Успаміны выгнанкі", выдадзены ў Кракаве ў 1897 годзе.

Прадстаўляючы кніжачку рэдактар "Нашага слова" Станіслаў Суднік звярнуў увагу прысутных на адну фразу: "... Шануице час, як реч наядаражэйшую, бо за кожную хвілю маем здаць справаздачу перед Богам, і з кожнай хвілі жыццё наша праходзіць, а чалавек ёсць панам толькі гэтым часам".

На заканчэнне імпрэзы быў абвешчаны чарговы пяты конкурс, на які ўсіх і запрашаем. Конкурс жа зроблены. Дарэчы, на 32 старонках кніжачкі шмат цікавай

інфармацыі. Да прыкладу, згадана кніга Камілы Нарбут "Мечыслаў і Стэфанія". Кнігі гэтай няма ў Інтэрнешце, нават згадкі пра яе няма. А гэта твор беларускай польскамоўнай літаратуры часоў Міцкевіча. Сама Альжбета Табенская - ўдзельніца паўстання 1863 года, старэйшая сястра знакамітай Антаніны Табенской.

На заканчэнне імпрэзы быў абвешчаны чарговы пяты конкурс, на які ўсіх і запрашаем. Конкурс жа зроблены. Дарэчы, на 32 старонках кніжачкі шмат цікавай

Наші кар.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Эдуард Акулін, Алена Анісім, Алеся Аўласевіч, Юрэс Бабіч, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbm-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адправлений:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Канцэрт памяці Валерыя Скакуна ў Дружным

Пачынаючы з 2017 года, літаратурны клуб "Экватар" штогод праводзіць у пасёлку Дружны, што зусім блізка ад Менска, канцэрт памяці пісьменніка і барда Валерыя Скакуна. Месца абрана не выпадкова. Валерый правёў там апошнія гады свайго жыцця, там недалёка і пахаваны. У Дружным дагэтуль жывуць ягоная апошняя жонка Іна і сын Валодзя.

Для Валерыя Скакуна быў вельмі важным літаратурны клуб "Экватар", ягона літаратурнае і канцэртнае жыццё - усё, што звязана з суполкай. Валерый стаў ля вытокаў заснавання клуба, ён вельмі шмат зрабіў для развіцця "Экватара". З кіраўніком суполкі Вячаславам Корбутам Валерый Скакун прасіраваў дваццаць пяць год, а з шэф-рэдактарам клуба Інгай Вінарскай - звыш дзесяці.

2020-ты не стаў выключеннем са склаўшайся ўжо традыцыі - штогод праводзіць канцэрт памяці Валерыя Скакуна ў Дружным. Імпрэзу вырашылі ўсё ж такі зрабіць, нягледзячы на эпідэмічную і палітычную ситуацыю ў краіне.

Арганізатарами канцэрту, як і ў мінулыя гады, выступіла загадчыца Дружненскай дзіцячай бібліятэкі Святлана Ефіменка. Імпрэза была замоўлена ў актавай зале Дружненскай школы мастацтваў.

Калі артысты ўжо прыехалі на выступленне, спадарыня Святлана вельмі выбачалася за тое, што людзей на мерапрыемства сабрацца не ўдаска, бо ў Дружным ужо пачаўся каронавірус, і арганізаторы сабрацца з-за другой хвалі каронавіруса, і арганізаторы школынікі ды студэнты не прыйдуць, а неарганізавана пабаяцца. Але шэф-рэдактар "Літаратурнага экватара" Інга Вінарская зазначыла, што канцэрт ўсё роўна будзе праведзены дзеля ўшанавання памяці Валерыя Скакуна - і пэзіі, і прозы.

Напрыканцы свайго выступлення Інга Вінарская сказала, што Скакун быў чалавекам моўным і нават часам жорсткім, а потым прачытала шэраг вельмі складаных, нават рэвлюцыйных вершоў з другім рэдакцёрам сваёй кнігі "Солнце поэтов".

Завяршыўся канцэрт выніковай агульнай фотасесіяй выступаўцоў і слухачоў.

Дружненскай дзіцячай бібліятэцы былі падараны альманах "Літаратурны экватар" № 8 (10), а таксама кнігі некаторых сяброў суполкі.

Паэтка, пісьменніца, журналістка Інга Вінарская.

*Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.*

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінскую, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".

Газета падпісана да друку 23.11.2020 г. у 17.00. Замова № 2483.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1200 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,65 руб., 3 мес.- 7,95 руб.

Кошт у розниці: па дамоўленасці.